

Справа „Рів’єр проти Франції”
(„Riviere v. France”)

У рішенні, ухваленому 11 липня 2006 року у справі “Рів’єр проти Франції”, Суд постановив, що

- було порушено ст. 3 Конвенції, оскільки умови ув’язнення заявника не були належними для особи, яка потерпала від психічного розладу.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 5000 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Жан-Люк Рів’єр є громадянином Франції, народився 1956 року. На нинішній день він перебуває у в’язниці м. Ріом у Франції.

У жовтні 1980 року заявника було засуджено до смертної кари за вчинення вбивства, підмовництва і пособництва у вбивстві. Крім того, заявника було визнано винним у вчиненні інших злочинів, зокрема крадіжки. Внаслідок розгляду у 1982 році касаційної скарги, вирок було замінено на позиттєве ув’язнення без права звертатися за помилуванням упродовж наступних 15-ти років.

Перебуваючи в ув’язненні, у 1990 році заявник одружився (реєстрація шлюбу відбулася у приміщенні в’язниці).

Після закінчення строку, упродовж якого не можна було клопотати про помилування, заявник звернувся із заявою про його звільнення на поруки. Однак йому було відмовлено (рішення суду ухвалено у 2002 році). Суд постановив, що не існувало належних умов для надання заявнику соціальної, освітньої, медичної та психологічної підтримки у разі його звільнення.

У зв’язку із наполяганням п. Рів’єра на своєму звільненні було ухвалено рішення (у 2002 році) про його психіатричне обстеження. У медичному висновку зазначалося, що заявник виявляє психопатичні, зокрема суїцидальні, тенденції. Тому його слід госпіталізувати. Отож, наступного дня після надходження відповідного висновку, було ухвалено рішення про переведення заявника до лікарні строком на один місяць.

Після того, як заявник знову у 2003 році почав звертатися із заявами про звільнення на поруки, його оглянули три лікарі-психіатри. Експерти дійшли висновку, що психічна хвороба заявника виникла і розвивалася під час його перебування у

в'язниці. А на час проведення обстеження вона досягла стану психічного розладу. Психічний розлад заявника виявлявся в його нав'язливому прагненні до самозадушення.

У січні 2004 року п. Рів'єру знову було відмовлено у звільненні на поруки. Суд постановив, що попри певне поліпшення його психічного стану не було об'єктивних можливостей забезпечити його бажання проживати зі своєю дружиною (з котрою, до того ж, він раніше ніколи не проживав).

Скаргу заявника на це рішення було відхилено.

Зміст рішення Суду

Заявник скарживався на тривале утримання його в ув'язненні, незважаючи на його психічні проблеми.

Суд передусім зауважив, що упродовж перебування заявника у в'язниці йому надавалась психіатрична та психологічна допомога, зокрема у період від 2001 до 2004 року. До того ж, двічі заявника примусово госпіталізували (у жовтні 2002 року та вересні 2004 року). Після повернення п. Рів'єра другого разу з лікарні (у січні 2005 року) його періодично – один раз на місяць – оглядав лікар психіатр та щотижнево – медсестра-спеціаліст. Отож, беручи до уваги ці обставини, Суд погоджувався з тим, що адміністрація в'язниці не залишалася пасивною щодо проблеми заявника, а, навпаки, вживала заходів для “виведення” п. Рів'єра зі стану психічного розладу.

Однак Суд відзначив, що відповідно до Кримінально-процесуального кодексу Франції в'язні, котрі страждають на психічний розлад, не можуть утримуватися у звичайній режимній установі, а повинні бути переведенні до лікарні (за рішенням префекта). Те саме положення міститься у нормах Кодексу про охорону громадського здоров'я Франції. Тут, зокрема, вказується, що затримані, котрі страждають на психічний розлад, мають отримувати лікування у спеціально виокремленому крилі звичайної медичної установи. Суд також зачитував відповідні положення Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи № R (98)7, яка стосується етичних та організаційних аспектів охорони здоров'я у в'язницях. У цьому документі передбачається, що в'язням, котрі страждають на серйозні ментальні порушення, має бути забезпечено перебування у спеціальних відділеннях (на зразок лікарень), належним чином технічно обладнаних і укомплектованих спеціальним персоналом.

Насамкінець Суд підкреслив, що особливий підхід мав бути забезпечений особам, які потерпали від серйозного психічного розладу чи виявляли суїцидальні тенденції, незалежно від характеру і тяжкості злочину, за який їх було засуджено.

З огляду на ці обставини Суд вважає, що тривале ув'язнення заявника без забезпечення йому належного медичного нагляду спричинило ускладнення його здоров'я, а саме психічні деструктивні прояви та стан глибокого внутрішнього напруження. Такі наслідки не охоплюються рівнем страждань, що неминуче породжуються самим фактом перебування у в'язниці. Тому Суд дійшов висновку, що заявника було піддано нелюдському і такому, що принижує гідність, поводженню. Відтак Суд постановив, що було порушено ст. 3 Конвенції.